

รูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว คนต้นน้ำ
บ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Model of Community Forest Lifestyle Tourism of Kon Ton
Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group, Tham
Yai Sub District, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat
Province

นาถนลิน สีเขียว¹ และ เสาวคนธ์ ชูบัว^{2*}

Natnalin Srikhiew¹ and Saowakon Chubour^{2*}

วันที่รับบทความ : 08/10/2565

วันแก้ไขบทความ : 12/11/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 29/12/2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร 2) กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร 3) ผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน ตัวแทนชุมชน 5 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยกิจกรรมเดินป่าและการสนทนากลุ่มย่อย และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนคนต้นน้ำบ้านวังไทรมี 1 เส้นทาง ระยะทาง 7 กิโลเมตร ประกอบด้วย 9 จุดเรียนรู้ ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการนำกิจกรรมวิถีป่ามาสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว 2) กิจกรรมท่องเที่ยวแบบ 1 วัน สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ต้องการความแปลกใหม่ชอบการผจญภัย และชอบท่องเที่ยวธรรมชาติ 3) สื่อเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ป้ายสื่อความหมาย โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยว ชนิดพกพา และเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร และ 4) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด และ ด้าน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Lecturer, Hotel and Tourism Program, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

² อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Lecturer, Digital Entrepreneurship Program, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

* Corresponding author: E-mail address: saowakon.c@rmuts.ac.th

ความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วันว่าเหมาะสมมากที่สุด สำหรับด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมมีความเห็นว่าเหมาะสมมาก และสำหรับด้านอื่นคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต และเสนอแนะชุมชนให้เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop a community forest lifestyle tourist route of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group 2) schedule the tourism activities of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group 3) create medias for disseminating activities using by information technology of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group and 4) study the experts' opinions toward the community forest tourism model of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group. This research was a qualitative research methodology. The group of key information provider representing 20 persons selected by purposive sampling was consisted of a panel of 5 academics, 5 community's members, data were collected by using trekking activities and focus group and a panel of 10 community tourism management experts, data were collected interviewing using a structured interview form to study the experts' opinions. Data were analyzed by content analysis.

The results of the study showed that 1) The developed a community forest lifestyle tourist route of Kon Ton Narm Barn Wang Sai were 7 kilometers long distance consisted of 9 learning areas that is outstanding and have potential conduct forest activities create the participation of tourists 2) the one day trip activities for tourists are interested in community tourism activities want novelty adventurous and like to travel in nature 3) there were medias for disseminating activities using by information technology consisted of description labels, tourist guide brochure and Facebook fan page of Kon Ton Narm Ban Wang Sai tourism community enterprise group and 4) the experts' opinions found that the learning areas on the Ban Wang Sai community forest tourism route all 9 points and the one-day trip were confirmed that the most suitable. There were medias for disseminating activities the experts confirmed that it's high suitable and other opinions were to develop of community communicator's English skills for accommodate foreign tourists in the future and recommended that the community have to provide for the safety of tourists.

Keywords: Community Based Tourism, Model of Community Forest Lifestyle Tourism, Tourism Community Enterprise

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน โดยมีหลักการที่ว่าชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง มีความยั่งยืน ทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (DASTA, 2015) ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวเป็นสาขาหนึ่งของยุทธศาสตร์เป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้ มีการเติบโตอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างงาน และกระจายรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นโดยตรง เป็นการกระตุ้นให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ทางวัฒนธรรม และ ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย BCG Economy Model จะเน้นให้เกิดการเติบโตของภาคท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม และ คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น (Lertpongmanee, 2022)

“วังไทร” เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรได้ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกราก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนผลไม้ นาข้าว และสวนยางพารา ด้วยภูมิประเทศที่เป็นป่าธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ และหลากหลาย ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก ประกอบด้วย ภูเขา ถ้ำ ภูเขา ลำธาร ป่าไม้ ต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่านานาชนิด และเป็นป่าต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในเขตอำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีพื้นที่ป่ามากกว่า 295 ไร่ ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของป่า จึงร่วมกับเทศบาลตำบลถ้ำใหญ่ดำเนินการประกาศเป็นป่าอนุรักษ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยใช้ชื่อเรียกว่า “ป่าชุมชนถ้ำพระหอ หรือ ป่าชุมชนบ้านวังไทร” (Buakaw, Petchit & Thammachot, 2018) ชาวบ้านในชุมชนวังไทรได้รวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากการนำผลิตผลจากทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาต่อยอดภูมิปัญญา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จำหน่ายเพื่อสร้างอาชีพ เช่น น้ำพริกดีปลีเชือก ลูกชก น้ำผึ้งป่า และข้าวหอมใบเร็ด เป็นต้น จากการที่ชุมชนได้รับความร่วมมือจากสมาชิกได้รับและสนับสนุนจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ชุมชนจึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร เพื่อดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะสร้างรายได้เสริมอีกทางหนึ่งให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้อนุรักษ์และเกิดความหวงแหนผืนป่าชุมชนอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่จะได้มาสัมผัส

ที่ผ่านมาส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะเป็นกลุ่มศึกษาดูงานด้านการเกษตร และจิตอาสาปลูกป่า สร้างฝาย จนกระทั่งตัวแทนของผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค จึงเห็นโอกาสที่จะพัฒนาผืนป่าวังไทรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้นำความรู้มาบอกกล่าว หารื้อกับสมาชิกในกลุ่ม แต่ยังขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ทางชุมชนจึงได้เชิญทีมวิจัยเพื่อประชุมหารือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และร่วมลงพื้นที่สำรวจศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ โดยพบว่า ชุมชนมีฐานทรัพยากรป่าที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชุมชน ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทั้งนี้ชุมชนยังขาดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน จัดทำโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวและผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม เพื่อส่งมอบให้กับชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์และนักท่องเที่ยวที่สนใจเพื่อใช้ตัดสินใจก่อนการเดินทางต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
2. เพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
3. เพื่อผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร

ทบทวนวรรณกรรม

การดำเนินงานวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว คนต้นน้ำบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.แนวคิดด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (Suansri & Yeejorhor, 2013) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (MOTS, 2007) ได้กำหนดหลักการให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีรายละเอียด 10 ข้อ ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

Maneeroj (2017) ได้สรุปว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้มาเยือน ขั้นตอนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การประสานงานและการควบคุม โดยทุก ๆ กระบวนการเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยนำเสนอข้อค้นพบกระบวนการไว้ 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น 2) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สมาชิกในชุมชนได้พิจารณา 3) ศึกษาศักยภาพชุมชน และความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว 4) วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาศักยภาพร่วมกัน 5) พัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว 6) กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและกฎกติกาต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยว 7) กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

8) จัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน และ 9) ทดลองและประเมินผลโปรแกรมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

2. แนวคิดการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนั้น Maneeroj (2017) ได้นำเสนอการจัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนไว้ กล่าวคือต้องนำเสนอโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของภูมิปัญญากับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงจำนวนวันของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว กิจกรรมตามช่วงวัยและความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ Naksanee (2012) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี ประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี จุดเด่นและศักยภาพความพร้อมของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว และ 2) จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ทดลองนำเที่ยวและประเมินผลเส้นทาง ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม จำนวน 9 แหล่ง ที่ได้มีการค้นพบร่องรอย หลักฐานเชิงประจักษ์ ว่าอารยธรรมทวารวดี-ขอม นั้นมีอยู่จริง ส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนสถาน ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการให้เป็นแหล่ง เรียนรู้และสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถโดยสารหรือรถจักรยาน เมื่อ นำแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรีมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวได้เส้นทาง 2 แบบ คือ เส้นทางท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Trip) จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (Two Days Trip) จำนวน 4 เส้นทาง ข้อเสนอแนะในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว คือ ควรนำกิจกรรมที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ได้รับความสนใจเข้าไปเสริมในเส้นทาง จะทำให้เส้นทางมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและฤดูกาล ทั้งนี้ Paladsuwattanabuddhikun (2021) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเนินมะปราง และส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาด้านการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว สนับสนุนการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในทุกด้าน สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่คนในชุมชนอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. แนวคิดการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อไปพักผ่อน ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการ เป็นการท่องเที่ยวชั่วคราวไม่อาศัยอยู่ถาวร องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 2016) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลักมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ได้แก่ การดูนก การพายเรือแคนู การดำน้ำชมปะการัง การเดินป่า เป็นต้น

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล

- การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นลักษณะหินผา ลานหิน อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพื่อเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ

- การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ

3.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและและศึกษาเรียนรู้

- การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ การนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ

- การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวใน ชุมชน หมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพ กาย ใจ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) และ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism หรือ Medical Tourism)

- การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต

- การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น

- การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชม หรือเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัด ความสนใจ ในประเภทกีฬา

- การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism)) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

- การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay and Farm Stay Tourism) หมายถึง การเดินทางที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับชุมชนในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

- การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวกลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานพักคราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

4. แนวคิดด้านการพัฒนาสื่อด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

สื่อ (Media) คือช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหาของสาร ซึ่งอาจเป็นข่าว ความรู้ ความบันเทิง และโฆษณา เพื่อส่งผ่านไปยังผู้อ่าน ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยว วิวัฒนาการของสื่อได้เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยตลอดเวลา จากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โบรชัวร์ หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก กลายเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากสื่อเก่าที่เป็นวิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อใหม่ที่ส่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เกิดเป็นการผสมสื่อหลายๆ ชนิดส่งผ่านช่องทางส่งเดียว เรียกว่า สื่อประสม (Multimedia) Wattananarong (2006) อธิบายว่า สื่อประสมหรือมัลติมีเดียมีความหมายเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี ไม่ใช่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการใช้ของหลายสิ่งรวมกันทั้งวัสดุ (Software) อุปกรณ์ (Hardware) ตลอดจนรูปแบบ วิธีการบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง อักษร การปฏิสัมพันธ์และการเรียกใช้ข้อมูลด้วยระบบดิจิทัล (Digital) จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกเครือข่ายสารสนเทศ ยกตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphics) เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับสร้างภาพด้วยการวาดเส้น สี แสง และเงา รวมไปถึงการตกแต่ง แก๊ซ ภาพด้วยเครื่องมือที่โปรแกรมได้ จัดเตรียมไว้ให้

ทุกวันนี้การสื่อสารออนไลน์หรือสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายโดยสามารถโต้ตอบกันได้ Wijitboonyarak (2011) อธิบายว่าช่วงแรกนั้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรก สื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง สาเหตุสำคัญที่ทำให้สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยม ขึ้นเรื่อย ๆ มาจากการใช้งานที่ง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นไปมา และนำมาแบ่งปันได้หลากหลาย ทำให้มีแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสื่อหลักของผู้คนในโลกอนาคตอย่างแท้จริง จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยจากเดิมนิยมเดินทางเข้าพื้นที่ก่อน มาเป็นการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ก่อนสอดคล้องกับ Daolomchan, Prapinpongsakorn and Techataweewan (2021) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักท่องเที่ยวไทยเจนเรชันวาย พบว่า มีการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดสารสนเทศที่ต้องการ 2) การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ 3) การตรวจสอบและการประเมินสารสนเทศ 4) การรวบรวมและการนำสารสนเทศไปใช้ และ 5) การประเมินผลลัพธ์ ซึ่งประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่พบ คือ ด้านลักษณะเฉพาะของบุคคล และด้านแหล่งสารสนเทศ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Buamali and Srinaruewan (2019) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านป่าสักงามมีทรัพยากรทางระบบนิเวศและวัฒนธรรม ที่เหมาะแก่การเป็น

แหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหลักในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนได้ออกแบบและพัฒนากิจกรรมเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ในรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ออกมาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 รูปแบบ 3 โปรแกรมท่องเที่ยว คือ 1) รูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 2 โปรแกรมการท่องเที่ยว คือ เที่ยว 1 วัน (1 Day Trip) เที่ยว 2 วัน 1 คืน (2 Day 1 Night) 2) รูปแบบศึกษาดูงาน มีโปรแกรมเป็นค่ายสิ่งแวดล้อม 3 วัน 2 คืน และ 3) รูปแบบจิตอาสา เป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่จัดขึ้นเพิ่มเติมเมื่อชุมชนต้องการอาสาสมัคร โดยจะใช้วิธีประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นทางโซเชียลมีเดีย ทั้งนี้การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงามนั้นได้คำนึงถึงการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยสนับสนุนการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยคนในชุมชนเท่านั้น และออกแบบให้ยังคงวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้

Sasong, Sasong and Binprathan (2020) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ในการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างบ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ไปยังบ้านป่าเหมี้ยง จังหวัดลำปางนั้น สภาพภูมิประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ ลำน้ำและพืชพรรณนานาชนิด นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ผลิตภัณฑ์ ชิมชา กาแฟ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ และขึ้นไปชมจุดชมวิวกิ่วฝิ่น ซึ่งเป็นยอดดอยสูง เป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำปาง ซึ่งเลยจากบ้านแม่กำปองขึ้นไป 8 กิโลเมตร และลงไปยังบ้านป่าเหมี้ยงอีก 5 กิโลเมตร ถือเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสองแผ่นดินที่น่าสนใจส่วนประเด็นการพัฒนาและทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านป่าเหมี้ยง พบว่าชุมชนมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยได้ร่วมกันพัฒนาและทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว 2 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางท่องเที่ยวยอบหมูบ้าน มีการเดินศึกษาธรรมชาติป่าเขาและสายน้ำรอบชุมชน สะพานรักดอกเสี้ยว จุดชมวิว เก็บชาอัสสัม และกิจกรรมสาธิตผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 2) เส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตกตาดไผ่ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร การเดินทางค่อนข้างยากลำบาก ต้องใช้รถชาวบ้านและผู้นำเที่ยวท้องถิ่นพาเยี่ยมชม ซึ่งน้ำตกตาดไผ่ อยู่ห่างจากลานจอดรถประมาณ 1 กิโลเมตร ต้องเดินผ่านป่าดิบและลอดซุ้มไม้ไผ่เป็นระยะ พอถึงน้ำตกตาดไผ่ ซึ่งมีอยู่ 3 ชั้น จะพบกับแอ่งน้ำใสกว้างกว่า 40 เมตร มีน้ำใสเย็นตลอดทั้งปี ถือเป็นเส้นทางใหม่ที่เหมาะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชนป่าเหมี้ยงต่อไป

Promphon and Wattanapinyo (2018) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมของชุมชนกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานน้ำตมผาลอง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยพิจารณาจาก องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ได้ 25 คะแนน ด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว 15 คะแนน และด้านการบริหารจัดการ ได้ 23.25 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานดี สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญได้ โดยมีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยว และอนุญาตให้ชุมชนเข้ามาใช้และเก็บทรัพยากรในพื้นที่ได้โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของวนอุทยาน ซึ่งวนอุทยานได้ จัดทำแผนติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติอยู่เสมอ แต่การพัฒนาด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวยังมีน้อย สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในการได้รับความรู้และความบันเทิง รองลงมาคือการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และพึงพอใจน้อยที่สุดคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สำหรับผลการวิจัยความ

พร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความหลากหลายสวยงาม และการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น สร้างความเจริญและรายได้แก่ชุมชน ด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชน ชาวบ้านคิดว่าพวกเขาสามารถรับมือได้ แต่ไม่มั่นใจในประเด็น การรับมือและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยพวกเขาพร้อมและเต็มใจให้ความร่วมมือทุกขั้นตอน เห็นได้ว่าชาวบ้านพร้อมให้ความร่วมมือที่ดี แต่มุ่งหวังในด้านเศรษฐกิจและจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานน้ำตกผาหลวงที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในแหล่งความสนใจพิเศษ ซึ่งหากขยายความเนื้อหาครอบคลุมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทที่มีให้บริการในปัจจุบัน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนนั้นจำเป็นต้องศึกษาศักยภาพของชุมชนใช้ความโดดเด่นทั้งทางด้านพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในการนำเสนอเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และต้องสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรมากที่สุด และต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์ พื้นฟู สืบทอด วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศด้วย ทั้งนี้สื่อที่พัฒนามาเพื่อการสื่อสารไปยังผู้รับสารทั้งในแบบของสื่อสิ่งพิมพ์แบบเก่า และสื่อแบบใหม่ที่เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการส่งผ่านสื่อโซเชียลมีเดียที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในปัจจุบันนิยมแสวงหาสารสนเทศ และทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ตลอดเวลา

ระเบียบวิธีการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม จำนวน 10 คน มีรายละเอียดดังนี้

- กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน ได้แก่ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว จุดเรียนรู้บนเส้นทางที่จะพัฒนาพร้อมทั้งการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อจำนวน 1 คน และนักวิชาการด้านวิศวกรรมโยธาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางโครงสร้างเส้นทางท่องเที่ยว จำนวน 1 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศ และวิศวกรรมโยธา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่า

- กลุ่มตัวแทนชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลทรัพยากรในป่าชุมชน และการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ผ่านมา จำนวน 3 คน

และนักสื่อความหมายชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรและกิจกรรมการใช้ชีวิตวิถีป่าจำนวน 2 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้รับการเสนอจากผู้นำชุมชนและได้เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่า

1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 10 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี หรือเป็นอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวและเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมเดินป่า

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกเป็นการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ร่วมกับผู้นำชุมชนและนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลทรัพยากรในป่าชุมชน กำหนดจุดเรียนรู้ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการนำกิจกรรมวิถีป่ามาสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมบนเส้นทางท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับในระยะที่สองนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากระยะแรกไปศึกษาความคิดเห็นด้านความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วจึงสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ชนิด ดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมเดินป่า เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติ เน้นความโดดเด่นและมีศักยภาพในการทำกิจกรรมโดยสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยเป็นได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการสำรวจจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทร สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ โทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่มีแอปพลิเคชันเชื่อมต่อกับระบบ GPS สำหรับระบุพิกัด และวัดระยะทางได้ กล้องถ่ายรูปดิจิทัล กล้องถ่ายวิดีโอ และสมุดจดบันทึก ผู้วิจัยร่วมวางแผนกับชุมชนในการกำหนดเส้นทางและกำหนดการสำหรับจัดกิจกรรม

1.2 กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมสำหรับรวบรวมและร่วมกันลงความเห็นเพื่อให้ได้เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กำหนดจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวที่พิจารณาจากความโดดเด่นและมีศักยภาพในการทำกิจกรรม กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีป่าชุมชน และสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรกระบวนการในการตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสรุปผลการประชุม

1.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด ได้แก่ โป๊ะไผ่ แซะปางคู่ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

2) ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน (One Day Trip) เริ่มตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 16.00 น. โดยมีรายละเอียดกิจกรรมตามลำดับได้แก่ พร้อมกันที่จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร เดินป่าชุมชนพิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร พักรับประทานอาหารเที่ยง ชมต้นลำแพน

ใหญ่ ผงูญ้ยถ้ำน้ำลอด คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

3) ด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ ซึ่งชุมชนได้นำไปติดตั้งในพื้นที่ โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

4) ด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่เป็นประโยชน์กับชุมชนได้นำไปปรับใช้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่วิจัยออกจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ถึงผู้นำวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรเพื่อเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยใช้ระยะเวลา 2 วัน โดยวันแรกเป็นกิจกรรมเดินป่า และวันที่สองเป็นกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย พร้อมกำหนดเวลานัดหมายในวันแรกเพื่อจัดกิจกรรมเดินป่า สำรวจทรัพยากรธรรมชาติ และขอความอนุเคราะห์ตัวแทนชุมชนที่จะร่วมลงพื้นที่ในกิจกรรมการเดินเท้าสำรวจจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทรประกอบด้วยผู้นำชุมชน นักสื่อความหมายชุมชนและผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับการลงพื้นที่ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

2.2 การเก็บข้อมูลการวิจัยในวันแรกผู้วิจัยจัดกิจกรรมเดินป่า จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย เดินทางไปพบกับตัวแทนชุมชน ณ จุดนัดพบ ลานหน้าผาบ้านวังไทร พูดคุยชี้แจงวิธีการบันทึกข้อมูล ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยมีนักสื่อความหมายชุมชนเป็นผู้นำทางในกิจกรรมการเดินป่าเพื่อสำรวจทรัพยากรสำหรับการกำหนดจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทร พร้อมกันนี้ยังมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ตลอดกิจกรรมด้วย

2.3 การเก็บข้อมูลการวิจัยในวันที่สองผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่ามาแล้วในวันแรก เป็นนักวิชาการจำนวน 5 คน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านการจัดการท่องเที่ยว 3 คน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 คน และด้านวิศวกรรมโยธา 1 คน พร้อมด้วยตัวแทนชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 3 คน และนักสื่อความหมายชุมชน 2 คน ณ จุดนัดพบ ลานหน้าผาบ้านวังไทร ผู้วิจัยเป็นวิทยากรกระบวนการ ตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ การกำหนดจุดเรียนรู้เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร และสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาและแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก รับฟังข้อเสนอแนะและสรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อยโดยใช้เวลาในการจัดประชุมครั้งนี้ประมาณ 3 ชั่วโมง ไม่มีการบันทึกเสียงสนทนา ผู้วิจัยใช้สมุดจดบันทึก และบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูปดิจิทัล

2.4 ผู้วิจัยผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำผลที่สรุปได้จากการประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่จุดเรียนรู้เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร มาพัฒนาป้ายสื่อความหมายซึ่งประกอบด้วย แผนผังเส้นทางเดิน

ศึกษาศรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด จัดพิมพ์ลงวัสดุที่มีความคงทน เพื่อให้ชุมชนนำไปติดตั้งในพื้นที่ตามพิกัดที่ระบุบนเส้นทางท่องเที่ยว และนำผลที่สรุปเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร มาพัฒนาเป็นโบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพาที่ได้จัดพิมพ์ลงบนกระดาษ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกในการพัฒนา และสร้างเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทรเป็นช่องทางเผยแพร่ โฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่ใช้งานง่ายและเข้าถึงได้โดยง่าย

2.5 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน โดยผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมเดินป่ามาแล้ว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทร ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากกิจกรรมเดินป่า กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทร ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาโดยการเขียนพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า ป่าชุมชนวังไทรมีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลาย ทั้งต้นไม้ใหญ่นานาชนิด ถ้า หน้าผา ภูเขา ลำธารและสัตว์ป่าหายาก และจากการประชุมกลุ่มย่อยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน และตัวแทนชุมชน 5 คนนั้น ได้ร่วมกันเสนอแนะ ลงความเห็น ว่า ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าควรใช้เส้นทางที่ชุมชนใช้เป็นประจำและยึดแนวบริเวณที่มีป่าไม้และใกล้ลำธาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่คนในชุมชนที่ต้องพึ่งพิงป่าในการดำรงชีวิต และสัมผัสธรรมชาติ เส้นทางนี้เดินผ่านป่าดิบชื้น ดิบแล้ง สลับกับป่าไผ่ในบางช่วง มีความสลับซับซ้อน เจอพันธุ์ไม้มีค่าหลายชนิด เช่น ดงไผ่ ต้นชะเอม ต้นลำแพน รวมถึงดงลูกชก มีสัตว์ป่าชุมชุม และที่น่าสนใจคือต้องผ่านถ้ำน้ำลอด จุดผจญภัยเพื่อทะลุสู่ทางออกของเส้นทางเดินป่าเส้นทางนี้ ซึ่งเป็นเส้นทางเดินทางเดียว หลังจากมีการนำเสนอและลงความเห็นจนได้เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรที่มีระยะทางโดยประมาณ 7 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย 9 จุดเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จุดที่ 1 โปะไผ่ หรือชาวบ้านเรียกว่า “ไผ่โปะ” ซึ่งขึ้นอยู่เป็นบริเวณกว้างในป่าชุมชนชาวบ้านใช้หน่อเป็นอาหารและลำต้นเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัวเรือน โดยเฉพาะได้นำไปใช้ตัดแปลงเป็นภาชนะใส่สารอาหารซึ่งสามารถลดขยะได้เป็นอย่างดี และยังเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวังไทรอีกด้วย

จุดที่ 2 ชะปะกางคู่ ต้นชะปะเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีอยู่ในป่าชุมชนบ้านวังไทร ต้นชะปะต้นนี้ที่มีลำต้นสูงใหญ่และแตกออกเป็นปางคู่กันสองกิ่งเติบโตสูงใหญ่อย่างสมดุล

จุดที่ 3 ดงลูกชก บริเวณนี้มีต้นลูกชกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากให้ผลผลิตตลอดปี ซึ่งชาวบ้านได้นำผลของลูกชกมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว

จุดที่ 4 ดงพญาเย็น เป็นต้นไม้ที่เกาะอยู่ทั่วไปตามหน้าผาและไหล่เขา เป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณนี้ ประกอบกับบริเวณดังกล่าวเป็นลานกว้างเหมาะสำหรับการหยุดพักผ่อนคลายความเหนื่อยและดื่มด่ำกับ วิว ทิวทัศน์ เพราะมีลำธารไหลผ่านและลมพัดเย็นสบาย

จุดที่ 5 ถ้ำบาดาล เป็นถ้ำที่มีลำธารไหลผ่านอยู่ตลอดปี ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงาม ผงังถ้ำสะท้อนแสงยามต้องแสงไฟ มีสัตว์ที่น้ำสนใจอาศัยอยู่ได้แก่ ค่างควาถ้ำ และจิ้งหรีดถ้ำหนวดยาว

จุดที่ 6 พักเหนื่อย เป็นลานหินกว้างใหญ่ติดหน้าผาสำหรับนั่งพักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน มีกิจกรรมหุงข้าวห่อใบเร็ดในกระบอกไม้ไผ่ (ข้าวหลามใบเร็ด) แบบวิถีป่า บริเวณนี้มีลำธารไหลผ่าน ลมพัดเย็นสบาย เหมาะสำหรับการนั่งพัก หรือกางเต็นท์พักค้างคืน

จุดที่ 7 ต้นลำแพนใหญ่ ชุมชนยกให้ต้นไม้ใหญ่ต้นนี้เป็นต้นไม้ใหญ่ที่สุดประจำป่าชุมชน มีขนาดประมาณ 15 คนโอบ

จุดที่ 8 เตยป่า เป็นบริเวณที่มีต้นเตยป่าขึ้นหนาแน่น เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ

จุดที่ 9 ถ้ำน้ำลอด จุดนี้ถือได้ว่าเป็นจุดผจญภัยของเส้นทางเดินป่า เนื่องจากต้องเดินลอดถ้ำที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปีเพื่อทะลุภูเขาไปสู่ทางออกของเส้นทางเดินป่าเส้นทางนี้ ผงังถ้ำมีแสงระยิบระยับเมื่อต้องกับแสงไฟ

2. กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้การพิจารณานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ที่มีพฤติกรรมชื่นชอบการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสธรรมชาติ ต้องการความแปลกใหม่ ชอบการผจญภัย ในการประชุมกลุ่มย่อยจึงลงความเห็นว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่า และกำหนดกิจกรรมแบบ 1 วัน เนื่องจากในการลงพื้นที่สำรวจ 9 จุดเรียนรู้ ระยะทาง 7 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินและเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ไปกับนักสื่อความหมายชุมชน รวมทั้งทำกิจกรรมและรับประทานอาหารเที่ยง ใช้เวลาโดยประมาณ 6-7 ชั่วโมง ซึ่งเหมาะสมในการจัดแบบ 1 วัน และเหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีร่างกายที่แข็งแรง โดยกำหนดตารางเวลา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

08.00 น. จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร

08.30 น. เดินป่าชุมชนพิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร ชมทรัพยากรป่าที่อุดมสมบูรณ์ ชมถ้ำค้างคาว หินงอกหินย้อย มหัศจรรย์กับแอ่งน้ำในถ้ำค้างคาวที่สามารถไหลลอดไปยังสำนักสงฆ์ถ้ำพระหอชมต้นไม้มหาศาลใหญ่ หน้าผาผิง

11.30 น. พักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน “ข้าวหลามใบเร็ด”

13.00 น. ชมต้นลำแพนขนาดใหญ่ ไฮไลท์ของป่าชุมชนบ้านวังไทรขนาด 15 คนโอบ

14.00 น. ผจญภัยกับถ้ำน้ำลอดอันมหัศจรรย์

15.00 น. คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ

16.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

3. การผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

สรุปข้อมูลในกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน และตัวแทนชุมชน 5 คนนั้น มีความคิดเห็นด้านการผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศว่าสื่อที่ผลิตนั้นต้องเหมาะสมและนำไปใช้งานได้จริง ชุมชนได้ประโยชน์จริง ใช้ง่าย เข้าถึงง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อย จึงสรุปได้ว่าผลการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรให้พัฒนาสื่อประเภทป้ายสื่อความหมาย ประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่า

ชุมชนบ้านวังไทรมีรายละเอียดของพิกัดจุดเรียนรู้พร้อมทั้งระยะทาง และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด จัดพิมพ์ลงวัสดุที่มีความคงทนเพื่อให้ชุมชนนำไปติดตั้งในพื้นที่ตามพิกัดที่ระบุบนเส้นทางท่องเที่ยว จากการประชุมยังเสนอว่าให้ใช้ผลการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรมาพัฒนาเป็น โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพาจัดพิมพ์ลงบนกระดาษ และสร้างเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ที่ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานและเข้าถึงได้ง่าย เป็นช่องทางการเผยแพร่สื่อที่พัฒนาได้ในรูปแบบดิจิทัล ดังแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด รายละเอียดใน Figure 1

Figure 1 The Description Labels of a Community Forest Lifestyle Tourist Route

Figure 1 ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทรบอกรายละเอียดระยะทาง 7 กิโลเมตร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด ระบุพิกัดพร้อมระยะทาง ได้แก่ โปะไผ่ ชะปะบางคู่ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย (กินข้าวหลามใบเร็ด) ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และ ถ้ำน้ำลอด

3.2 โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา รายละเอียดตาม Figure 2

Figure 2 The One Day Trip Tourist Guide Brochure

Figure 2 โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา แสดงรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนคนต้นน้ำบ้านวังไทรแบบ 1 วัน มีตารางเวลาตั้งแต่ 08.00 น. – 16.00 น. โดยบอกรายละเอียดของชุมชนบ้านวังไทร พร้อมเบอร์โทรติดต่อ และอีกหน้าเป็นแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร (ถ้ำพระหอ)

3.3 เฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนตันน้ำบ้านวังไทร รายละเอียดดัง Figure 3

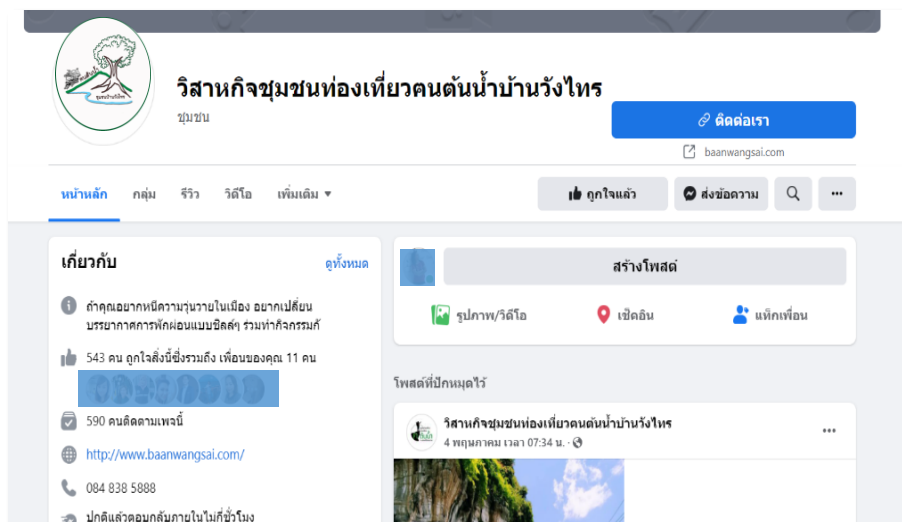

Figure 3 Facebook Fanpage of Kon Ton Narm Ban Wang Sai Tourism Community Enterprise Group

Figure 3 เฟสบุ๊คแฟนเพจให้บริการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชน เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าของชุมชนตามฤดูกาล กิจกรรมที่ร่วมทำกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่นการสร้างฝาย เป็นต้น

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนตันน้ำบ้านวังไทร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่ได้โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน สามารถสรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด ได้แก่ โป๊ะไผ่ แชะปางคู้ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า บนเส้นทางเดินป่าทุกจุดคว่าควรมีการเสริมกิจกรรมสอดแทรกและการให้ความรู้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับนักท่องเที่ยว อาทิ ภูมิปัญญาการดูทิศในป่า การดูเวลาโดยใช้แสงอาทิตย์ การดำรงชีพในป่า พืชที่กินได้ในป่า พืชที่เป็นยา พร้อมสรรพคุณต่าง ๆ สำหรับจุดเรียนรู้จุดที่ 3 ดงลูกชก ผู้นำเที่ยวควรเตรียมเมนูลูกชกสำเร็จรูป ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับประทานเพื่อรับรู้ถึงรสชาติ และเป็นการสร้างเสน่ห์ของกิจกรรม สำหรับจุดที่ 9 ถ้ำน้ำลอดนั้นผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าควรตรวจสอบสภาพอากาศทุกครั้งก่อนออกเดินทางเพื่อความปลอดภัยในการเข้าชมถ้ำ

ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน เริ่มตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 16.00 น. โดยมีรายละเอียดกิจกรรมตามลำดับได้แก่ พร้อมกันที่จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร เดินป่าชุมชน พิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร พักรับประทานอาหารเที่ยง ชมต้นลำแพนใหญ่ ผจญภัยถ้ำน้ำลอด คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ากิจกรรมพักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน “ข้าวห่อใบเร็ดในกระบอกไม้ไผ่ (ข้าวหลามใบเร็ด)” ชุมชนควรพัฒนาข้าวห่อใบเร็ดเป็นสีและรสชาติต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าของกิจกรรม เช่น ข้าวห่อใบเร็ดผสมธัญพืช เป็นต้น ทั้งนี้ในกิจกรรม “ผจญภัยกับถ้ำน้ำลอดอันหลอหด” ควรตัดหรือเปลี่ยนคำว่า “หลอหด” อาจใช้คำว่า “โลกบาดาล” แทน

ด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ ซึ่งชุมชนได้นำไปติดตั้งในพื้นที่ โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และเฟสบุ๊กแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมาก โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวควรใช้สองภาษา คือภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรระบุจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 กิจกรรม และระบุช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สำหรับเฟสบุ๊กแฟนเพจ ควรมีกิจกรรมและการลงเนื้อหาใหม่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะผู้ดูแล (Admin) ต้องคอยตอบข้อซักถามเป็นประจำ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ติดตามและยังคงระลึกถึงชุมชนวังไทรอยู่เสมอ

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในด้านอื่นนั้นได้กล่าวถึงคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต ทั้งนี้ยังเสนอว่าชุมชนต้องจัดเตรียมด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน เช่น สัตว์มีพิษกัดต่อย หรือเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ภายในป่า โดยสามารถสื่อสารกับหน่วยช่วยเหลือภายนอกได้ทันทั่วทั้ง

สรุปและการอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีผลการศึกษาที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ได้กำหนดเส้นทางเดินเท้าในป่าชุมชนเป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร กำหนดจุดเรียนรู้ไว้ 9 จุด ได้แก่ โปะไผ่ แชะปางคู้ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล พักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด โดยพิจารณาจุดเด่นของพื้นที่บนเส้นทางเดินเท้าและเป็นจุดเรียนรู้ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Naksenee (2012) ในการศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมทวารวดี - ขอม ในจังหวัดราชบุรี ประเทศไทย โดยสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรีที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม จำนวน 9 แหล่งที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถโดยสารหรือรถจักรยาน และยังสอดคล้องกับ Maneeroj (2017) ที่ได้เสนอการจัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนว่าต้องนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้

2. การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร มีการกำหนดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน พิจารณาเกี่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ว่าต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ต้องการความแปลกใหม่ชอบการผจญภัย และชอบท่องเที่ยวธรรมชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Buamali and Srinaruewan (2019) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ออกเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 รูปแบบ 3 โปรแกรมท่องเที่ยว แต่มีรูปแบบที่เกี่ยวกับรูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบเที่ยว 1 วัน ด้วย

3. การผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทรมีรายละเอียดของพิกัดจุดเรียนรู้พร้อมทั้งระยะทาง และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด พัฒนาโบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และสร้างเฟสบุ๊กแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ที่ไม่มี

ค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานและเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้สื่อที่พัฒนาเป็นทั้งแบบของสื่อสิ่งพิมพ์แบบเก่า และสื่อแบบใหม่ที่เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับ Wattananarong (2006) ที่อธิบายว่า สื่อประสมเป็นการใช้ของหลายสิ่งรวมกันทั้งวัสดุ (Software) อุปกรณ์ (Hardware) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสำหรับสร้าง การตกแต่ง และแก้ไขภาพ ในทุกวันนี้การสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน สื่อสังคมออนไลน์สามารถโต้ตอบกันได้โดย Wijiitboonyarak (2011) อธิบายว่าช่วงแรกของการใช้สื่อสังคมออนไลน์มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรก สื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง ทั้งในการศึกษาของ Daolomchan, Prapinpongsakorn and Techataweewan (2021) อธิบายด้านพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักท่องเที่ยวไทยเจนเรชันวาย พบว่า มีการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดสารสนเทศที่ต้องการ 2) การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ 3) การตรวจสอบและการประเมินสารสนเทศ 4) การรวบรวมและการนำสารสนเทศไปใช้ และ 5) การประเมินผลลัพธ์

4. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรในงานวิจัยนี้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยสรุปการศึกษาได้ว่า ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด และ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด สำหรับด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีเหมาะสมมาก และด้านอื่น ๆ นั้นคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการศึกษาของ Promphon and Wattanapinyo (2018) ในมุมมองผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักท่องเที่ยวพบว่า มีความคิดเห็นด้านความพึงพอใจมากที่สุดในการได้รับความรู้และความบันเทิง รองลงมาคือการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และพึงพอใจน้อยที่สุดคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แต่ในมุมมองของชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความหลากหลายสวยงาม และการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น สร้างความเจริญและรายได้แก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ชุมชนควรมีเส้นทางเดินป่าเส้นทางใหม่ ๆ ในระยะต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาจำกัด และทางด้านชุมชนควรกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติในการเดินป่าที่ชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 ชุมชนควรเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งด้านนักสื่อความหมายชุมชนหรือผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ดีเป็นอย่างไรดี ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการเรียนรู้และระบุดูแลนักท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสม ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ที่ 3 ชุมชนควรพัฒนาออกแบบสื่อสำหรับเผยแพร่ให้ทันสมัย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น คู่มือท่องเที่ยวรูปแบบออนไลน์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางแพลตฟอร์มใหม่ ๆ เช่น Tiktok, Facebook, Line เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ที่ 4 ชุมชนควรดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ก่อน แล้วจึงขยายผลให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักในวงกว้าง โดยอาจประสานงานภาคีรัฐและเอกชน เพื่อรับการสนับสนุน

งบประมาณ หรือส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจะบูรณาการการดำเนินงานของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวใกล้เคียง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ต่อยอดจากโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้นแบบจังหวัดนครศรีธรรมราช “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังไทร” ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีงบประมาณ 2562 และผ่านคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เอกสารรับรองเลขที่ WUEC-22-270-01

เอกสารอ้างอิง

- Buakaw, S., Petchit, J., & Thammachot, N. (2018). *Participation in the Community Development among People in Barn WanSai Tambon ThamYai Amphoe Thungsong Nakhon Si Thammarat*. Unpublished Research Report. Songkhla : Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- Buamali, S., & Srinaruewan, P. (2019). *Developing a Model of Baan Pasakngam Community-based Tourism Management, Luang Nuea, Sub-district, Doi Daket District*. Paper Presented at The 3rd International MultiConference of Management Science 2019 (IMMS 2019), Bansomdej Chaopaya Rajabhat University.
- Daolomchan, P., Prapinongsakorn, S., & Techataweewan, W. (2021). Information-seeking Behaviors of Thai Generation Y Travelers. *Journal of Information Science*, 39(1), 38-58.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2015). *Community-Based Tourism*. Bangkok: Co Coon & Co. Ltd.
- Lertpongmanee, K. (2022). Community-based Tourism Management for Sustainable Tourism Development. *Journal of Pacific Institute of Management science Humanities and Social Sciences*, 8(1), 19-33.
- Maneeroj, N. (2017). Community Based Tourism Management. *Journal of International and Thai Tourism*, 13(2), 25-46.
- Ministry of Tourism & Sports. (2007). *CBT Network handbook*. Bangkok: Srimungkarnpim.
- Naksanee, T. (2012). A Project to Develop Tourism Routes: A Case Study of Dvaravati Civilization-Khmer Sites in Ratchaburi Province, Thailand. *Journal of International and Thai Tourism*, 8(2), 1-17.
- Paladsuwattanabuddhikun. P. (2021). The Development of the Ecotourism Routs in Neanmaprang District Phitsanulok Province. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(8), 87-99.

- Promphon, W., & Wattanapinyo, A. (2018). Community Preparedness and Spatial Development for Eco-tourism in Pha Luang Waterfall Forest Park, Ubon Ratchathani Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2623-2639.
- Sasong, C., Sasong, S., & Binprathan, A. (2020). The Development of Eco-tourism Routes Through the Participation of Baan Pa-Miang Community Stakeholders, Chae Son Sub-district, Muang Pan District, Lampang Province. *School of Administrative Studies Academic Journal*, 3(1), 75-86.
- Suansri, P., & Yeejorhor, S. (2003). *Community-based Tourism Management Guide*. Bangkok: Tourism for Life and Nature.
- Wattananarong, K. (2006). Professional Education Technology. Bangkok: Sinthawee.
- Wijitboonyarak, P. (2011). Social Media: Future Media. *Executive Journal*, 31(4), 99-103.
- World Tourism Organization. (2016). *Tourism, a Factor of Sustainable Development*. Retrieved from <http://ethics.unwto.org/en/content/global-codeethics-tourism-article-3>.